



Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, dhr. R. Dijkgraaf
Per e-mail: secretariaatmocw@minocw.nl

Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, mevr. K. van Gennip
Per e-mail: minister@minszw.nl

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.nationaalrapporteur.nl

Contactpersoon

Kim Brouwers
Coordinator

T 06-50094117

Ons kenmerk

14031

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 23 januari 2023
Onderwerp Reflectie op het Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel
grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld

Hooggeachte heer Dijkgraaf en hooggeachte mevrouw Van Gennip,

Het onderwerp seksueel geweld komt langzaam uit de schaduw. Op steeds meer plekken in de samenleving wordt erover gesproken. Dat is een belangrijke ontwikkeling, want vele slachtoffers, waaronder kinderen, zijn in het verleden onzichtbaar gebleven en hebben zich niet veilig gevoeld om te spreken over wat hen is aangedaan.

Met het Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld laat het kabinet de urgentie van het probleem zien en neemt zij een rol in een gecoördineerde aanpak. Dit is een zeer wenselijke en positieve ontwikkeling. Die actieve rol is passend bij de internationaal vastgelegde verplichting voor de overheid om seksueel geweld zo veel mogelijk te voorkomen en bescherming te bieden aan slachtoffers. Uit het onderzoek 'Bouwen aan bescherming' van mijn voorganger, naar de opvolging van de aanbevelingen van vier commissies die onderzoek deden naar seksueel geweld in de Rooms-Katholieke Kerk, de sport en de jeugdzorg, blijkt dat er de afgelopen jaren weliswaar beweging is geweest op dit onderwerp, maar dat er nog de nodige stappen te maken zijn. Ik deel graag met u een aantal inzichten die uit dit en ander onderzoek van de Nationaal Rapporteur voortkomen en die relevant zijn voor het actieprogramma.

Een aanzienlijk deel van de slachtoffers is nog kind wanneer zij seksueel geweld meemaken. Bijna een op de twee meiden en een op de vijf jongens maakt voor hun achttiende verjaardag een strafbare vorm van seksueel geweld mee. In een grote meerderheid van de gevallen is de dader een bekende van het kind, vaak zelfs een persoon binnen het gezin. Tieners in de leeftijd van 16 en 17 jaar maken het vaakst seksueel geweld mee, zo blijkt uit de Slachtoffermonitor Seksueel geweld tegen kinderen 2017-2021. Veel kinderen vertellen nooit iemand over wat hen is aangedaan. Als ze dat wel doen, is dat vaak aan een leeftijdsgenoot.

De gevolgen zijn verwoestend voor de verdere levens van deze kinderen en verstrekend voor de maatschappij. Pijnlijk is dat het meemaken van misbruik in de jeugd een grote voorspeller is van het (nogmaals) slachtoffer worden in het volwassenleven. De Slachtoffermonitor Seksueel geweld tegen kinderen 2017-

2021 laat zien dat een kwart van de minderjarige slachtoffers van seksueel geweld in beeld bij de politie binnen vijf jaar opnieuw slachtoffer wordt van enig delict. In meer dan de helft van deze gevallen gaat het om een zedendelict of ernstig geweld. Het voorkomen van zowel slachtoffer- als daderschap is daarom prioriteit. Onderzoek naar daders van online en offline seksueel geweld vormt onderdeel van de onderzoeksagenda van de Nationaal Rapporteur. Publicatie van deze onderzoeken wordt rond de zomer verwacht.

Datum
23 januari 2023

Ons kenmerk
14031

Preventie en de rol van het onderwijs

Het actieprogramma heeft de nodige aandacht voor preventie van seksueel geweld en de rol van het onderwijs hierin. Met kinderen en jongeren in gesprek gaan over wat een positieve seksuele ervaring inhoudt, over hun eigen grenzen en die van een ander, is belangrijk voor de ontwikkeling van normen voor respectvolle seksuele omgang. Op dit gebied zie ik nog een aantal stappen die gezet kunnen worden. Uit de Slachtoffermonitor Seksueel geweld tegen kinderen 2017-2021 blijkt dat er nog weinig bewezen effectieve methoden beschikbaar zijn voor het onderwijs. Daar komt bij dat erkende interventies niet breed gebruikt worden door scholen en als ze gebruikt worden, niet op de juiste manier. Zo blijkt uit onderzoek van Rutgers dat 62% van de docenten biologie en 79% van de docenten maatschappijleer in het voortgezet onderwijs niet een erkende interventie gebruikt. Van de docenten die wel een erkende interventie gebruiken, geeft respectievelijk 2% en 0% aan de lesmethode volgens de aanwijzingen te hebben uitgevoerd. Daarnaast is seksuele en relationele vorming op dit moment enkel een verplicht onderdeel van het curriculum in het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs, terwijl we uit onderzoek weten dat met name tieners uit de bovenbouw te maken krijgen met seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Dit onderstreept de noodzaak om gedurende de hele middelbare schooltijd en ook binnen het mbo aandacht te blijven geven aan dit onderwerp. In bovengenoemde Slachtoffermonitor deed ik de aanbeveling aan de minister voor primair en voortgezet onderwijs om bij de herziening van de kerndoelen voor het onderwijs, meer richting te geven aan scholen zodat helder is aan welke eisen de seksuele en relationele vorming moet voldoen. Ik ben blij te zien dat u deze mogelijkheid verkent bij de invulling van doel 3 van actielijn 1.

Toegang tot goede hulpverlening cruciaal voor herstel en voorkoming van herhaald slachtofferschap

Ik maak me ernstige zorgen om de gevolgen die de al te lang voortdurende - problemen in de (gespecialiseerde) jeugdhulp en jeugdbescherming hebben voor kinderen en jongeren die slachtoffer zijn van seksueel geweld. Uit de Slachtoffermonitor Seksueel geweld tegen kinderen 2017-2021 blijkt dat ruim 60% van de slachtoffers in beeld bij de politie geen jeugdhulp ontvangt in het jaar na het meemaken van seksueel geweld. Ondanks dat niet alle slachtoffers die zich melden bij de politie behoefte hebben aan jeugdhulp (waaronder jeugd-ggz), roept het wel de vraag op of er voor deze kinderen wel tijdig hulp voor handen is. In de Slachtoffermonitor Mensenhandel 2016-2020 komt naar voren dat beschikbare hulpverlening vaak niet goed aansluit bij de problemen van slachtoffers van seksuele uitbuiting.

Het is onverteerbaar en in strijd met hun rechten dat kinderen niet of niet tijdig de juiste hulp krijgen, nadat zij met zo'n grote inbreuk op hun gevoel van veiligheid en lichamelijke integriteit zijn geconfronteerd. Het is goed dat het belang van goede, toegankelijke hulpverlening een centrale plek in het

actieprogramma heeft gekregen en dat de randvoorwaarden daarvoor in kaart worden gebracht. Er is een uiterste inspanning nodig om onder andere personeelstekorten en tekortkomingen in het aanbod van gespecialiseerde hulp op te lossen. Zeker nu meer slachtoffers de ruimte voelen om hulp te vragen. Het initiatief in het actieprogramma om ook slachtoffers zelf te betrekken bij de vraag wat voldoende en tijdige hulpverlening inhoudt voor hen is positief.

Datum
23 januari 2023
Ons kenmerk
14031

Het onderzoek 'Brede blik op slachtofferschap' dat ik vorig jaar uitbracht, laat bijvoorbeeld zien dat slachtoffers van seksueel geweld en seksuele uitbuiting vaker dan gemiddeld te maken hebben met andere problemen in hun persoonlijke levenssfeer, naast het seksueel geweld. Deze kunnen het herstel bemoeilijken en herhaald slachtofferschap in de hand werken. Dit onderstreept de noodzaak van gespecialiseerde hulp waarbij er voldoende oog is voor de complexe factoren die mee kunnen spelen en waarin de behoeften van het slachtoffer centraal staan. Daarbij ben ik van mening dat dergelijke gespecialiseerde hulp beter landelijk geregeld kan worden en dat daarin ook een taak is weggelegd voor de centrale overheid.

Seksueel geweld in de jeugdzorg blijft punt van zorg

Terecht is er in het actieprogramma aandacht voor een sectorale aanpak van seksueel geweld, aangezien elke sector weer andere uitdagingen kent bij het aanpakken van dit probleem. Dat werd ook duidelijk in het onderzoek 'Bouwen aan bescherming'. Opvallend is dat er binnen het actieprogramma nog maar beperkt aandacht is voor seksueel geweld dat zich afspeelt in de jeugdzorg, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de sport en het onderwijs. Dit terwijl kinderen en jongeren in de jeugdzorg een grotere dan gemiddelde kans hebben om seksueel geweld mee te maken of in het verleden slachtoffer te zijn geworden, zoals ook blijkt uit het onderzoek van de commissies Samson en de Winter. Daarnaast draagt de overheid een vergaande verantwoordelijkheid voor deze groep kinderen, met name voor de kinderen die gedwongen uit huis zijn geplaatst. Het onderzoek 'Bouwen aan bescherming' laat zien dat er binnen de jeugdzorg nog veel moet gebeuren om de juiste randvoorwaarden te creëren die nodig zijn om de veiligheid van kinderen en jongeren binnen de sector te kunnen waarborgen. Ook hier ligt een rol voor de centrale overheid om deze randvoorwaarden te scheppen, met de daarbij behorende monitoring en toezicht.

Tot slot, met de samenwerking van verschillende departementen binnen dit actieprogramma wordt erkend dat het probleem veelzijdig is en het alleen teruggedrongen kan worden als er op verschillende terreinen stappen naar voren worden gezet. Er spreekt ambitie uit dit programma, maar daarmee zijn we er nog niet. Voor het onderzoek 'Bouwen aan bescherming' heeft de Nationaal Rapporteur verschillende grote overheidsprogramma's op het gebied van (seksueel) geweld onder de loep genomen. Een belangrijke les die daaruit naar voren is gekomen is dat ambities nog zo sterk geformuleerd kunnen zijn, als er geen oog is voor wat er voor nodig is om die ook tot uitvoering te brengen, verandert er voor (toekomstige) slachtoffers en daders niets. Dit is een aanmoediging om in kaart te brengen wie wat doet in de aanpak en wat er concreet voor nodig is om hun effectiviteit te vergroten.

Met onderzoek en advies op het gebied van seksueel geweld tegen kinderen hoop ik de komende jaren een bijdrage te kunnen leveren aan de doorontwikkeling van het actieprogramma.

Datum
23 januari 2023
Ons kenmerk
14031

Met vriendelijke groet,



Conny Rijken
*Nationaal Rapporteur Mensenhandel en
Seksueel Geweld tegen Kinderen*

CC.: Vaste Kamercommissie OCW, mevrouw De Kler (cie.ocw@tweedekamer.nl)